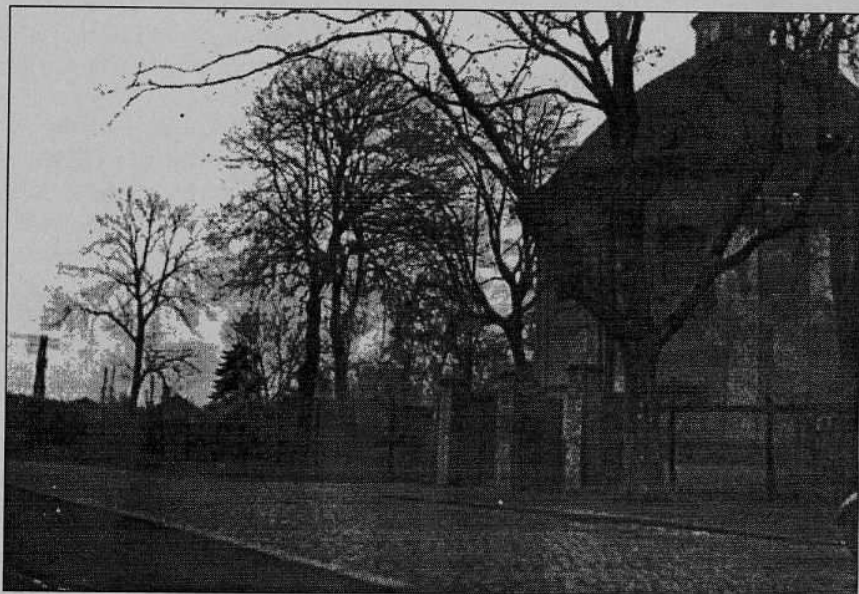

Žižkovské listy

Čtvrtletník Klubu přátel Žižkova

Číslo 45, duben 2010

Horečkou touhy se chorý svět nezmění,
ne tím, že je nemravný, špatný a hloupý,
že ztratil rozum a že žije v trápení
a že už jej nikdo nevykoupí.

Svět není jen zem, svět jsou i lidé
a tohoto spolku je každý z nás členem,
když od lidí na lidi něco přijde,
na toto členství zapomenem.

Olga Scheinpflugová

40 let
vzniku Klubu přátel Žižkov?

Čtyřicet let od vzniku Klubu přátel Žižkova

První Žižkovské listy z 1. 12. 1998 zahajovala jsem článkem: „Jak vznikl Klub přátel Žižkova“. Je to už 12 let. Naši členové se z různých důvodů vyměnili, někteří přišli do klubu později, proto otiskuji článek o vzniku KPŽ znovu.

Před rokem 1969 měl „Vlastivědný kroužek“ (jak se původně KPŽ jmenoval) při Obvodním kulturním domě (OKD) docela úspěšnou činnost. Oslavy 100. výročí pojmenování Žižkova daly podnět myšlence scházet se pravidelně a tak vyplnit plynoucí čas na kulturních a společenských setkáních při různých akcích a klubové činnosti.

Pan Jan Duda, člen Vlastivědného kroužku při OKD, tehdy ve svém článku uvedl přesně, jak se zrodil KPŽ (později po dobu svého trvání měl různé názvy a malé odchylky ve směřování programu).

Jak vznikl KPŽ

Slavnostní zasedání ONV Praha 3 se konalo dne 25. září 1969 v hotelu Tichý, s vystoupením předních estrádních umělců a výstavy 100 let Žižkova ve dnech 30. září až 14. října 1969 v kulturním středisku Na Chmelnici, kterými bylo oslaveno 100. výročí pojmenování Žižkova, oživilo značně dosud úspěšnou činnost Vlastivědného kroužku při Obvodním kulturním domě v Praze 3.

OKD se ujal záslužného úkolu zachytit vzpomínky žižkovských rodáků na život ve starém Žižkově a za tím účelem svolal asi 60 zanicených Žižkováků dne 25. listopadu do salonku hotelu Tichý. V přátelském a srdečném kruhu vyprávěli účastníci své vzpomínky na události již zapomínané, na postavy a figurky Žižkova.

Z nadšení účastníků besedy vzešel návrh na založení Klubu přátel Žižkova. Schůze přípravného výboru Klubu byla konána již 17. 12. 1969 a nastínila základní program Klubu. Druhá beseda žižkovských pamětníků, konaná dne 3. února 1970, obohatila soupis vzpomínek a získala KPŽ další nové členy. O tomto „pozdvížení“ starých Žižkovanů, na které přijeli rodáci i z míst mimopražských, přinesl hezký referát „Setkání skalních“ časopis Večerní Praha ze 4. února 1970.

OKD ve spolupráci s několika obětavými jednotlivci svolal na 10. března 1970 ustavující schůzi KPŽ, na které byl zvolen osmičlenný výbor ze 46 přítomných. Dne 17. března si tento výbor rozdělil funkce.

KPŽ má bohatý program své činnosti. Bude pořádat vzpomínkové besedy, přednášky, vycházky na historické stavební památky Žižkova a Prahy vůbec, výstavy a vlastivědné zájezdy za pamětihodnostmi naší vlasti. Výbor KPŽ i vedení OKD Praha 3 věří, že Klub se stane důležitým článkem kulturního dění našeho milovaného Žižkova.

Jan Duda

Pozn.: 10. března 1970 byli zvoleni na ustavující schůzi tito funkcionáři KPŽ: PhDr. Vladimír Sakař, CSc., Stanislav Kerbl, František Švanda, Jan Gregor, Helena Lukešová, Marie Budínská, Věnceslava Čejková, Jan Duda. Poradní sbor: Vilém Kerbl, Stanislav Křížek, Karel Stanka, František Tuček, Bohumil Tůma.

Čtyřicet let přešlo, spolek vytrval i přes různé těžkosti. V květnu se k tomuto jubileu vrátíme, zavzpomínáme a oslavíme je. Těšme se!

Překvapení Žižkovských listů

V únoru mne několik známých zastavilo na ulici a něco zmateného mi říkali o Žižkovských listech. Nerozuměla jsem, o čem mluví. Pak jsem v průjezdu domu kde bydlím uviděla časopis s názvem Žižkovské listy. Nebyly to však ty naše. Jejich vydavatelem je Silver Tree a.s. Central Park Praha, Pitterova 2855/3.

Za několik dní mě pozval pan Janíček z Radnice, abych tam přišla. Šel se mnou i pan Kallista. Na Radnici byli pozváni také zástupci zmíněného časopisu Žižkovské listy. Vysvětlovali nám, že nevěděli, že máme časopis s tímto názvem. Omluvili se, byli velmi slušní, ale název změnit nechťejí, registrace názvu je příliš složitá a nákladná. Na rozdíl od nás, kteří ŽL vydáváme již od roku 1998, 4krát ročně, tato firma je vydává každého desátého v měsíci nákladem 40 000 ks; distribuuje Česká pošta.

Upozorňuji tedy znovu – **Žižkovské listy Klubu přátel Žižkova** jsou naše.

Žižkovské listy – nezávislý měsíčník pro občany Žižkova a Královských Vinohrad patří jiným vydavatelům.

Výbor KPŽ - Polanecká

Wolšany, Olšany, Žižkov – Jak to bylo?

Kde zůstal popel těch, kteří tvořili už v dobách Karlových začátek Vinohrad, Wolšan a Žižkova, nikdo neví. Plnili však romantickou touhu Karla IV., který chtěl Prahu „obtočit věncem zahrad a vinic“. Tehdy se k tomu ještě v okolí pražském nabízel dostatek vrchů a kopců, na kterých nerostlo nic, obilí tu nevězelo a žádným plodinám se nedařilo. Ty, které byly zalesněné, vymítli dávní stavitelé mostů a domů na stavby. Kopce po nich zůstaly holinami. Tehdy, v únoru roku 1358, nařídil Karel IV., aby se hned „v postě příštím na horách na tři míle od Prahy dělaly vinice“. Znal dobře jejich užitek a podobu z Francie.

Přihlásili se hned měřiči vinic, provolávači vína, písaři úřadu viničného, perkmistři (bergmistři). A právě v tom čase Karlově i dvůr ve Wolšanech se zahradou při něm, a vůbec se všemi vrchy i přede zdí Nového Města od jižního svahu hory Vítkovy až k silnici vedoucí z Koňské brány vedle pozdější Kanálské zahrady, patřil již zmíněnému

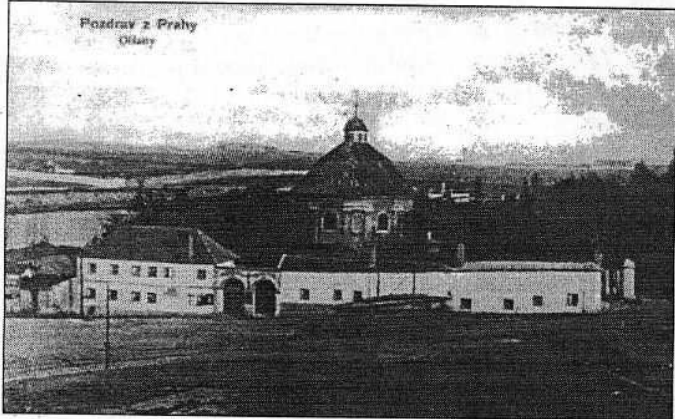
klášteru svatého Ambrože na Novém Městě. Klášter svatoambrožský na rozkaz krále dostával „desátek z vína“.

Wolšany, kde stojí zámeček Neuberk, připomínají se už roku 1394 jako starší osada, ve které už tehdy stál dvůr s rybníčkem, zahradou a vinicí na kopci, jen s tím rozdílem, že se tady tehdy rozkládala veliká pole místo vinic a majitelem všeho byl klášter sv. Ambrože. Pod kopcem sv. Kříže zrcadlil se rybník, tehdejší Fliederermühle (česky Šeříkový mlýn), později Bezovka. Zahrada měla ještě více jmen, například Panská, Neuberkova či Schüttelspark (sad patřil dříve Schüttelsberkům, nebo správněji Hilbertům ze Schüttelsberka.

Klášter sv. Ambrože býval v těch místech už roku 1355. Původně sloužil benediktinům milánského obřadu a těm ve svých testamentech Neuberkové přáli. Ti měli právo nosit berlu a mitru. Klášter ale byl později za Václava IV. dán husitům, kteří se tu usadili i ve dvoře na Wolšanech.

Není hospodář jako hospodář

Vesnice Wolšany měla už od čtrnáctého století ve vínku rozdělování svobodných dvorů. Tak třeba měl kus pro hospodaření rodiny pražský měšťan Štěpán Puš. Po jeho smrti jeho vdova Dorota zanechala majetek rovným dílem vnoučatům Elišce a Mikuláši. S Eliškou byl roku 1451 spolumajitelem její manžel Kříž z Malešic, později psaný z Wolšan. Dále byl dvůr prodán se vším příslušenstvím, s trojím poplužím s pod-

seky, s platem, dědinami, loukami, rybníky vrbínami, topoly a vinicemi Janovi z Plané. Byl místopísárem desek zemských a chtěl se v Praze usadit.

Roku 1460 už měl dvůr Martin Tach, ale hned po roce všechno z jeho rukou získal Zdeněk Kostka z Postupic a na Litomyšli. Jeden hospodář není jako druhý, říkalo se tehdy, a je tomu tak až po naše časy. Tak také Kostkův stejnojmenný syn prodal koncem patnáctého století vše, jak stálo a co z hospodaření zůstalo, staroměstskému měšťanovi Jakubu Koldařovi. Jak bývalo i v jiných případech, dvůr wolšanský byl Pražanům zabaven. Zůstal, zničený po vojenských drancováních, ani slepička tu nezůstala. Teprve v roce 1662 se staroměstš

páni rozhodli ujmout se všeho, co ještě zůstalo ve Wolšanech, Strašnicích a Branice, a spojili vše v „panství libeňské“. Tehdy také řádily vichry a bouře s krupobitím, na krásných viničných horách učinily škody záplavy dešťů a kroupy pomlátily úrodu hroznů. Živly se vracely a přinášely nesmírné pohromy. Tehdy o vinohrady přestal mít zájem i permistr, a tak ztrácely postupně svá stará, dobrá práva. Původní majitelé z nich proto odcházeli a spravovali je jen úředníci úřadu „fiskálního“. Kaple, či kostelík sv. Rocha, který tu vznikl, patřil původně k farnosti svatojindříšské.

V roce 1679 zde ale již žil hospodář Jakub Štika se svou rodinou. Pocházel až z Pasek nad Jizerou. Staroměstský magistrát pak koupil od Štíky zahradu u wolšanského dvora za 809 zlatých rýnských, protože v letech 1678

až do následujícího roku panoval v Čechách právě velký mor a bylo potřeba místo pro sto tisíc mrtvých z města a okolí, kteří mu podlehli. Podle tehdejší zprávy za devět měsíců zemřelo jen v Praze třicet dva tisíce lidí. Tak velký účet byl připsán na konto válek, které předcházely...

Rychle byl upraven hřbitov a koncem ledna sem přišel pan farář od svatého Martina, Jan Václav Olomoucký, aby místo posvětil. Přesto mor zuřil nelítostně dál. Ještě v srpnu 1680 se rozhodl staroměstský magistrát na četné přípisy a žádosti Pražanů, že ke ctí patronů proti moru - sv. Rochu, sv. Šebestiánu a sv. Rozálii - postaví zde kapli. Učinil dokonce veřejný slib a ten musel splnit.

Konec poustevníků v Čechách

V roce 1680 byl majitelem Bezovky zbožný měšťan, pozdější primátor Jiří Jan Reissman z Riesenberku. Ten dal na cestě ke hřbitovu postavit navíc boží muka a sloup, rovněž k uctění jmenovaných patronů. Pražský arcibiskup hrabě Valdštýn ze strachu o svůj život sice před morem ujel do Duchcova, ale povolení ke stavbě ochotně vydal. Tak byla zahrada, kterou Štika prodal, proměněna ve hřbitov, určený obětím epidemie. Hřbitov brzy nestačil. Musel se rozšířit, protože už v letech 1713-1714 znovu zuřila morová rána. Tehdy tu primas Jan František Krusinus z Krausenberka založil kostel sv. Kříže a k němu roku 1717 posvětil základní kámen farář od sv. Štěpána v Praze Jan Václav Ditrich. Teprve v roce 1719 byl kostel sv. Kříže dostavěn. K němu patřila poustevna a v ní dlouho působili poustevníci Ivanité nebo „údové třetího řádu sv. Františka Serafínského“. Při kostele bylo zřízeno i pohřební bratrstvo Bolestné P. Marie.

Tehdy chodíval wolšanský poustevník ráno, v poledne a večer do kostela, zvonil poledne i klekání. V pase měl silnou šňůru, na hlavě nosil v deštivých nebo větrných dnech kapuci. Měl na starosti kostel se vším všudy. Rozhoupat zvon, rozsvítit svíce na oltáři, svíce hromničky, svíce ke křtu i svíce adventní... Také vyčistit klekátka a napomenout uličníky, kteří za ním pobíhali a rozvazovali mu šňůru u pasu. Jakmile si k ní ale zavěsil růženec, kluci přestali. Co kdyby přece...

Poustevník chodil za dobrodinci a prosil o almužnu. Lid byl pobožný a rád sáhl do měšce. Wolšanský pou-

stevník však, stejně jako viniční hory a zahrady v těch místech, vstoupil do dějin.

Roku 1726 bylo nedůstojné žebření o almužnu zapovězeno. Císař Josef II. byl novátor. Přál pokrokovým snahám své matky Marie Terezie. Myslel to jistě dobře, ale místo neškodného poustevníka, který se živil bylinkami a kozím mlékem a byl dospělým a dětem zdomácnělou bytostí, přicházely a dosud přicházejí za věřícími kasičky v rukách kostelníka nebo ministranta. Petrův Řím je sice bohatý, ale na malé kostelíky v malých křesťanských zemích docela zapomíná. Nechá je žebrot dál. Císař Josef II. zavedl více reforem.

Wolšanský poustevník tedy zmizel lidem z očí a lid brzy zapomíná. Kolik poustevníků se tak ztratilo! Kolik pousteven! Roku 1729 bydlel na Wolšanech kněz – kaplan Rudolf Mayer. Pro něho zřídili z poustevny pěkné obydlí.

Neuberkova usedlost

Při wolšanské cestě u Rajské zahrady vznikla Neuberkova usedlost a zámek na vrchu sv. Kříže, v druhé polovině osmnáctého století, kdy ještě zde byl kraj bohatě zalesněný. Chovala se zde vysoká zvěř, o kterou se starali poctiví lesníci. Vodní ptactvo se slétalo k rybníku pod Neuberkovkou u Bezovky a ten legendární barokní pamětník

se díval tehdy z výšin svatého Kříže. Pozemky patřily k wolšanskému dvorci. Neuberkům tu patřila nejen vinice a ovocný sad, ale i kus krásné zahrady v nájmu.

Když roku 1784 byla v Praze velká voda, ledové kry se hruly do Prahy a braly sebou i jiné věci, ucpaly se v noci ze 27. na 28. února mostní oblouky Karlova mostu. Voda podemlela pilíře, část jednoho se zřítěla i s vojenskou strážnicí. Jen klenba mostu to vydržela. Úřady vydaly okamžitě zákaz provozu na mostě, zprvu jen povozům, později i chodcům. Císař Josef II. dal příkaz k okamžité opravě. Pověřil k tomu zkušeného praktika Hergeta z pražské inženýrské školy a stavebního ředitele navigací Traxlera. Oba postavili čtyři zkušených stavebníků a most se podařilo zachránit. Tehdy lid provolával císaři slávu. Oslavování nebralo konce. Jenže věřte lidským náladám. Josef II. také potlačoval hazardní hry a léčení neodborníky. Byl proti prodeji bylin od kořenářek a také se zlobil, když zvonili proti mrakům. Prostě neměl rád pověry a plané, neodborně předepisované „koření“. Tehdy se lid zase stavěl proti císaři. Co prý si to dovoluje, brát lidem to, co je jim po dávné časy zvyklostí. Když ale zakázal pochovávat zemřelé na hřbitovech u kostelů a když byla roku 1784 na prvního máje bouře plná hromů a blesků a prvně se na rozkaz císařův nezvonilo, byla bouře i v krčmách a v hloučcích u kašen nebo na nárožích.

Potom došlo k ještě horšímu pohoršení. To když nařídil císař, aby se mrtví pochovávali místo v rakvích do hrobu v plátných pytlicích. Tehdy nespokojenost nabyla vrcholu a mnoho lidí s rodinami se odstěhovalo z Prahy a českých měst do Saska, Bavorska a Slezska. Císař zdůvodňoval své nařízení velkou ztrátou lesů při hromadných epi-

demických, bojích a smrtích hromadných. Kolik mrtvých, tolik rakví, velká spotřeba lesů. Tak to počítal vládce. Jistě se nechtěl dotknout srdce lidí, ale stalo se.

V roce 1741 přijal nový hřbitov wolšanský těla šesti tisíců Francouzů, kteří u nás padli nebo zemřeli na mor. Zahrada mrtvých byla pohostinná všem bez rozdílu národností. Však také brzy na to, šestého května roku 1757 bylo na wolšanských polích hlavní těžiště bitvy mezi nešťastnými vojsky Marie Terezie a Bedřicha II. Tehdy Prušáci zvítězili nad vojskem císařovny u vesnice Kyje, přitáhli až ke hřbitovu sv. Kříže, poplenili byt kaplana i poustevnu, rozbili a propíchli obraz svatého Františka Xaveria. Ukradli drahé svícny a co mohli unést, odnesli. Potom se oblékli do mešních rouch, která našli v sakristii a vymočili se do kalicha. Moč rozlévali do lavic a znesvětili kostel. Několik modlících se stařenek vyhnali s bodáky ven a hledali kaplana. Ten ale mezitím uprchl do Uhříněvsi, kde se usadil pruský vůdce. Prosil ho, aby učinil řádění vojnů konec. Jenže škodu už nikdo nenahradil. Kolik tam v bitvě u Wolšan padlo vojáků? Ztráta na obou stranách byla veliká, snad prý stejná. Padlo tu patnáct tisíc mužů. O koních se nehovoří, i když kůň mlčí, ví o válkách své.

Stěžen lodičky Kristovy je kříž

Je nutné mluvit o generálech. Mají na svědomí všechny počty mrtvých. Jsou-li z krve dobré, platí z nich i daň vlastního života. Tak na pruské straně padl generál Schwerin a na císařské Brown. Přesto zvítězil pruský král.

Na hřbitově u sv. Kříže (wolšanském) přibýly v roce 1771 také dva tisíce mrtvých lidí, kteří zemřeli následkem těžké chřipky. Poustevna v tom čase už byla zcela prázdná, poustevnictví bylo bez

výhrady a zcela zapovězeno a zrušeno roku 1782. Ale ani poustevník svými modlitbami a posty nezabránil velkým krveprolitím národů.

V roce 1787 byl zrušen hřbitov sv. Kříže i bratrstvo a Wolšany zůstaly hřbitovem pro Staré i Nové město, a to jako pohřebiště původně jen katolických křesťanů. Kaple sv. Rocha pak byla přifařena ke kostelu sv. Kříže. Proč právě svatý Kříž? Protože tu původně byl již jmenovaný klášter sv. Ambrože a tento svatý prohlásil, že „stěžen lodičky Kristovy je kříž“.

Co zachytily ruce kronikářů – nářek a bezmocnost, domy úředně zavřené a označené bílým křížem. Patronem kostela a fary wolšanské byl sbor obecních starších města Prahy. V těch dobách až do roku 1787 patřil kdysi velký dvůr Neuberk svému vlastníku, potom byl primátorem Nového Města pražského rozdělen. Hraniční čára vedla mezi novou Prahou a Královskými Vinohrady k usedlosti Bayrově (U Rajske zahrady).

Bayrovka neboli Rajska zahrada

V polovině devatenáctého století byla Rajska zahrada známá Pražanům pod jménem Bayrovka. Byla to usedlost s velkou zahradou a bohatým ovocným stromovým a byla přístupná veřejnosti. (Na dochované mapě z roku 1837 byla celá oblast Riegrových sadů včetně Bayrovky zakreslená jako území se stromovým porostem. Rozdělili ji pak vozovou cestou, ta je tam doposud. Dělí dnes jmenované sady, založené v nové podobě roku 1901 na dvě části. Dolejší, sklánějící se k Žižkovu, je dnešní Rajska zahrada, pojmenovaná tak, když byl Žižkov povýšen na město roku 1881 a když již měly všechny ulice a všechna náměstí svá jména.) V blízkosti Vinohrad, kam chodili staří Pražané na procházky, stála v horní části Rajske zah-

rady přepychová vila s okrasnou zahradou zvaná Lorencovka. Byla považována za nejkrásnější pražskou zahradu a odtud bylo jen pár kroků do Bayrovky – dnešní Rajske zahrady. Její zbytek je dnes využitý k jiným účelům, ale nese jméno bývalé lokality.

Wolšany, Olšany, Žižkov.

Jak to bylo?

Žižkov – původně několik usedlostí roztroušených v širé krajině, jedna pod kopcem, další na něm, jiná u cesty. Několik chalup stálo kolem kostela sv. Rocha, a to byla vesnice Wolšany, dnes Olšany. Kostel ve Wolšanech měl farní kostel. Po Žižkově, jakým byl mnohem později, nebylo ani památky. Hrdlořezy, Maléšice, ty například existovaly celá staletí. Žižkov se ale v časech našeho vyprávění teprve pomalu rodil. Vznikal v prostoru starých viničných hor a spolu s Vinohrady (tehdy Královskými) mohutněl. Roku 1850 bylo zde již 70 domů, roku 1897 – 941 domů s 68 332 obyvateli. Tři roky před počátkem první světové války tu již stálo 1209 domů. Tak bychom mohli pokračovat.

Srovnáme-li to např. s Holešovicemi, ty měly v roce 1860 jen 18 domů a 186 obyvatel. Jsme-li pak u toho srovnávání a u olšanské statistiky, podívejme se i na hřbitovy: Ještě roku 1939 byla část II. hřbitovní pralesem. Pomníky pokácené a stromy na nich padlé, bujná vegetace zakrývala slávu i tragédii lidských jmen i osudů. V roce 1940 nastaly změny. Co bylo třeba, se vykácelo, objevila se znovu zapomenutá jména, zvedaly se válkou ponížené hlavy a ze země pomníky dávných předků, vždyť zde byli pochováni i ti, kteří tvořili kulturu a vědu v osmnáctém a devatenáctém století.

Podle knihy Dagmar Štětinové
"RYTÍŘI ZEMĚ ČESKÉ" upravila
J. Polanecká

Jaroslav Ježek a Žižkov

„To jsou krásné oči,“ podivila se sousedka, když se přišla podívat na novorozeně. Byly jasně modré a chlapeček je otvíral ze široka na svět kolem sebe.

Rodiče se upřímně těšili z prvorozeného dítěte. Nazvali je radostným jménem Jaroslav a vepsali den jeho příchodu do kroniky svého šťastného manželství velkým písmem: 25. září 1906!

Matka, obdivujíc se krásným očím svého synka, postřehla brzy blízko pravé zorničky tmavou tečku. Snad to nic není, myslila si. Ale neušlo její pozornosti, že se dítě rádo dívá do prudkého světla a přibližuje příliš těsně k obličejí věci, které si chtělo prohlédnout. Její neklid rostl, neboť se tyto zvyky časem neměnily. Odvážila se s ním konečně k lékaři, když mu byl rok. Ale po lékařském ošetření zíral chlapec znovu do prudkého světla a přibližoval zase k očím věci, které ho zajímaly. To bylo zřejmě zlé znamení. Dva roky pozorovali rodiče z úzkostí toto počínání, až se nakonec odhodlali k poradě s lékařem na oční klinice profesora Deyla. Odhodlali se těžce, jako se odhodlává těžce každý, kdo se obává zlé zprávy.

Lékaři hocha prohlédli a požádali matku, aby ho na klinice nechala. Oko s tmavou tečkou blízko zorničky je zachváčeno šedým zákalem a musí být operováno. Třítletý chlapec si tedy poležel čtrnáct dní na nemocniční posteli, plakal bolestí i žalem, protože nechápal, proč ho maminka opustila. Po určené lhůtě dovolili, aby uslyšel její hlas a vrhl se jí okolo krku. Odesla si ho domů v náručí s ovázanou hlavou. Když však po stanoveném čase obvaz sňali, nevzhledlo k nim ono krásné, modré a uzdravené oko, nýbrž oko zarudlé a nemocné! Operace neměla příznivý účinek. Odborníci vyděšeným rodičům sdělili, že pravé oko je ztraceno a levého se již zákal zmocnil z větší části. Radili k další operaci, ale rodina se neodvážila nového rizika. Smířila se truchlivě s neštěstím. Chlapce uvidí málo, ale kdyby se nepovedla druhá operace, neviděl by nic!

Brzy nato přestál hoch spálu, po které se dostavil hnisavý zánět obou uší. Nevyhojil se a chlapec byl postižen trvalou nedoslýchavostí. Rodiče přijali trpký osud pokorně. Lpěli na nemocném dítěti tím více. Ostatně jejich manželství bylo požeňáno ještě druhým potomkem. Rok po Jaroslavovi přišla holčička Jarmila a ta byla zdravá, živá a veselá. Adolf Ježek měl na Žižkově malé krejčovství; pracoval pilně pro svou rodinu, kterou miloval a pro niž jediné žil. Snažil se, aby svému prvorozenému vynahradil zdvojenou péči to, oč byl ošizen. Netušil ovšem, že se příroda dopustila na jeho synovi dalšího strašného činu, zatím ještě tajného: vybavila ho jednou zcela zakrnělou a druhou zbytnělou ledvinou, s nimiž nemohl žít dlouho. A aby tento krátký život ještě znesnadnila, zvýšila mu krevní tlak.

Ale chlapec nevěděl o toliké nepřízni osudu a vyrůstal jako každé jiné dítě, i když ho zraková vada odloučila od malých kamarádů na ulici a připoutala ho více k domovu.

Objevil si brzy knoflíky, kterých bylo v krejčovské rodině plno. Vyhledal je v zásuvkách i potmě. Hrával si rád večer nebo i v noci snad proto, že nerozeznával zcela bezpečně denní světlo od večerního šera. Když ho večer maminka uspávala, vypočetl si její zpěv, počkal, až zdřímala, sesunul se jí tiše do klína a hajdy na knoflíky. Jednou se matka probudí v noci nezvyklým šramotem. Co se děje? Snad tu nejsou myši? Honem rozsvítí a co vidí? Milý Jaroušek sedí uprostřed pokoje a kramář si blaženě s knoflíky.

Kromě knoflíků si objevil také pokličky, které odtahal z kuchyně kamsi do kouta a břínkal jimi o sebe tak, že vylekal svou muzikou daleké okolí. Pokaždé, když se ozvala pokličková vřava, nadskočil mistr Ježek leknutím na stoličce, vzápětí si však uvědomil, oč jde, a rezignovaně si vzdychl: aha, náš Franta Rámus! Rodina tyto výtržnosti odevzdaně trpěla, neboť kluk byl při nich šťasten. V těchto drobných radostech ubíhala Jaroslavovi první léta raného dětství. Žil si spokojeně, nechápaje, proč ho dospělí pořád obletují.

Bystrý chlapec vnímal velmi citlivě své okolí. Narodil se a strávil svůj věk v srdci starého Žižkova, oné lidnaté dělnické čtvrti, která se vlní na četných kopcích po jižní straně hory Vítkov. Jaroslav tu slychal z hospůdek hlučný zpěv písniček a ryčné zvuky dechovky. Na nárožích a dvorečcích vřeštily flašiny a kolem nich tančila, pokřikovala a prala se klubka dětí. Ulicemi táhly vojenské kapely, vytrubující řízné pochody, a k Olšanům se ubíraly pohřební průvody, které na zpáteční cestě vyměnily nařikavou vážnost za kutálkové veselí: po tak velkém žalu se člověk musí vzpamatovat a proto honem do nejbližší hospody zapít nebožtíka! Někdy ho zavedl táta na pouť do Bezovky nebo na Pražačce, kde řinčely kolotoče, ječely dětské trubky a výskala omladina na skluzavkách; v boudách se prodávala perníková srdce a turecký med, ve střelnici jsi mohl vyhrát pannu nebo vojáka, pod stanem se utkávali řecko-římský zápasníci, jejichž obecenstvo křičelo nadšením či chrtilo zdrcující nadávky na hlavu surovějšího borce nebo soudce mlhy. Prožíval totéž vzrušení mezi fotbalovými fandy na Unionce a Viktorce, kteří stejně povzbuzovali či proklínali mužstvo během hry, při každé brance se neznali nadšením nebo kvíleli zoufalstvím, podle toho, na jakou stranu směřovala jejich přízeň.

V neděli se rodinka vypravila obyčejně do Riegrových sadů, aby si tam při kávě nebo pivu zasluženě odpočinula po týdenní dřině. Uprostřed restaurace hrála v zahradním pavilonku kapela. Malý Jaroslav zaslechl hudbu, utekl od stolu svých rodičů a zastavil se jako okouzlen před vchodem do hudebního pavilonu. Nikomu se ho nepodařilo odlákat. Marně mu slibovali kávu, cukroví, koláče. Vydržel tam i o přestávkách, v nichž hudebníci odpočívali, čekaje s rozechvěním na další číslo programu. Odvlekli ho domů teprve večer, když se už všechno vracelo. Při dalších návštěvách se to opakovalo. Kluk se nehnul od muzikantů, děj se co děj. Tento tvrdošjný zájem lichočil kapelníkovi, který o pauze sestupoval s pavilonku a hladíval neodbytného čtitele po vlasech. „Z tebe bude muzikant,“ tvrdil.

Václav Holzknecht, *Tak žil Jaroslav Ježek* (Knihovna RP, 1949)

Odešel zasloužilý Žižkovan

Dne 11. listopadu 2009 ve věku nedožitých 97 roků zemřel plukovník Václav Vondrák, rytíř čestné legie (chevalier de la légion d'honneur).

Od roku 1936 bydlel trvale na Žižkově a v posledních letech přímo v Domě s pečovatelskou službou v Roháčově ulici č. 24, tudíž blízko naší klubovny KPŽ.

Neváhal nasadit svůj život

Ačkoliv pan Václav Vondrák žil v třetí pražské části – vzdálen jen coby člověk kamenem dohodil od klubovny Klubu přátel Žižkova, málokdo jej blíže zná. Byl plukovníkem ve výslužbě, nositelem několika vysokých vojenských vyznamenání a od roku 2004, kdy na velvyslanectví v Praze přijal jmenování podepsané prezidentem francouzské republiky Jacquesem Chiracem, dokonce rytířem řádu Čestné legie!

I když se Václav Vondrák narodil v Dudíně v okrese Humpolec dne 29. prosince 1912, a to pouhé dva roky před tragickou smrtí svého otce, od roku 1936 bydlel na Žižkově. Do Prahy se však přistěhoval už v roce 1927 a studoval reálné gymnázium v Londýnské ulici na Královských Vinohradech. Vojenskou základní službu vykonal u 4. leteckého pluku v Hradci Králové. A v roce 1938, během mobilizace v květnu a září, působil v kulometné obraně kbelského letiště.

Za ideou svobody

Co následovalo je všeobecně známo. Koncem září 1938 Mnichov a v březnu 1939 okupace českých zemí. 1. září téhož roku začátek války. 28. října 1939 perzekuce a střelba do českých vlastenců demonstrujících proti nacistickým okupantům.

To byla poslední kapka v myslí šestadvacetiletého Václava Vondráka.

Společně se svým o dva roky mladším bratrem Jaroslavem (1914-1990) se rozhodl ilegálně opustit ujařmenou vlast, dostat se ke tvořící se zahraniční československé armádě ve Francii a se zbraní v ruce bojovat proti nepříteli.

Jenže kudy jít? Cesta přes hitlerovské Německo rozhodně nepřicházela v úvahu, a stejně tak přes poražené, válkou rozvrácené a sověty okupované Polsko. Šeptané informace doporučovaly nejpříjemnější, i když stejně nesnadnou a nebezpečnou trasu: luďácké Slovensko, horthyovské Maďarsko a Rumunsko dosud vládnoucího krále Carola II. Odtud pak nějak na Blízký východ.

Cestou trnitou

Vstříc nepředvídatelné budoucnosti se bratři Václav a Jaroslav Vondrákovi vydali ve studených podzimních dnech listopadu 1939. A to směrem na východ, na rozdíl od většiny čs. vojáků, volících tzv. Jižní trasu přes Jugoslávii.

Vyjeli z Prahy rychlíkem do Brna a odtud pokračovali osobním vlakem do Bylnice. Protože neměli cestovní pasy, museli slovenskou hranici překročit tajně. Aby unikli pozornosti četníků a klerofašistických hlínkovských gardistů, volili pěší cestu lesem. V chladu, za deště i za hustého sněžení přespávali v lesních krmelcích. V Trenčíně nastoupili do vlaku, který je odvezl do Ružomberoku. A zase pěšky. V horách jim nenadálý závan sněhové vichřice srazil do nepřístupné rokle tašku. Tak rázem přišli o rezervní prádlo a toaletní potřeby. Dostali se však až do Brezna nad Hronom.

Utrmácení, nevyspalí, hladoví a s nedostatkem finančních prostředků bratři neměli ani zdaleka vyhráno.

Ba co horšího! Při náhodné kontrole ti-

sovskými četníky byli na 24 hodin zadrženi a poté eskortou posazeni do vlaku k cestě zpět do Protektorátu. Avšak ještě než souprava vyjela, bratři nepozorovaně vyskočili z vagonu a pokračovali svým směrem.

Podle Vídeňské arbitráže se na úkor Slovenska jeho jižní hranice musela posunout k severu, tudíž nová hraniční linie Maďarska se nacházela již u Rimavské Soboty.

A právě zde, v jednom hostinci, si bratři Vondrákovi vyměnili náramkové hodinky za kousek salámu a chléb a deštivou noc přečkali ve stohu slámy. Poté zmoklí a unavení pokračovali lesem a přes maďarskou hranici. Na tržišti v Miskolci prodali zlatý prsten hluboko pod cenou. V dalších dnech usilovného pochodu, kdy noci byly mrazivé, byli vděční za každé přespání ve stozích, či v lepším případě potajmu v senících u selvských stavení.

V osamělém statku poblíž městečka Mirabransy hospodář bratřím sice nabídl bramborovou kaši s pálivou paprikou, ale zdržel je pouze proto, aby získal čas a místní četníky stačil informovat o přítomnosti dvou cizích a velmi podezřelých mužů.

Než se Václav s Jaroslavem najedli, do obydlí vniklo několik ozbrojených mužů. Oba běžence zatkli, odvezli koněm taženou bryčkou do Debrecínu a vyslýchali. Nepříjemné zadržení v Maďarsku skončilo až po dvou týdnech vyšetřovací vazby našťastí jen vyhoštěním a předáním rumunským úřadům.

Tramptám však ani zdaleka nebyl konec. Pod ozbrojeným dohledem putovali od jedné četnické stanice ke druhé a po výsleších v Satu Mare následoval převoz do zajišťovací cely ve městě Cluj (Kluž). Spali v kobce na zavšivené a zahnívajícím slámě na betonové podlaze. K jídlu dostávali jen

nechutný polévkový odvar s kousky zelí a kukuřice.

Úsměv osudu

Nastal advent 1939. Konečně svítla naděje k obratu. Manželka místního starosty byla našťastí Češka a po písemném kontaktu poslala bratřím vánočku, láhev vína, pečené maso a 30 lei.

A na Štědrý den se Václav s Jaroslavem mohli dokonce dostavit na francouzský konzulát. Tam jim byly slíbeny doklady potřebné k cestě do Libanonu a do Francie a nejnnutnější finanční obnos. Kupodivu i jedna zaměstnankyně francouzského konzulátu měla v sobě českou krev a tak společně s konzulovou dcerou poskytla vyhladovělým uprchlíkům dostatek dobrého jídla.

Bratři Vondrákovi dostali navíc od starostovy manželky doporučení na inženýra

Klučku v Bukurešti. Takže když v lednu 1940 přijeli do hlavního města Rumunska, ing. Klučku vyhledali. Ten zařídil kompletaci do kladů, předal bratřím obálku pro čs. Zastupitelský úřad v Bejrútu a opatřil oběma rezervní prádlo a Jaroslavovi nové boty.

Za týden Václav a Jaroslav nastoupili v Constantě na loď Bessarabia a vypluli na Černé moře. Po mezipřistáních v Istanbulu, Athénách, Alexandrii a Haifě vyvstal první

cíl cesty – francouzské mandátové území – přístav v libanonském Bejrútu.

Ty tam byly předchozí deštivé, rozbahněné a sněhové útrapy. Na Blízkém východě zářilo slunce a tržiště překypovaly množstvím banánů a pomerančů.

V tábore Cizinecké legie našli bratři ubytování společně s tuctem rovněž uprchlých Čechoslováků a větším počtem příslušníků polské armády. Ředitel bejrútské Baťovy továrny dal všem patnácti Čechoslovákům zcela zdarma nové boty.

Hlas polnice

Na konci února 1940 všichni exulanti nastoupili na loď, po Středomořím moři se přeplavili do Marseille a odtud se vlakem dostali do výcvikového tábora dvou československých pěších pluků v Agde.

Václav a Jaroslav Vondrákovi byli zařazeni ke kulometné rotě 2. pěšího praporu I když Francie (společně s Velkou Británií) byla oficiálně ve válečném stavu s Německem od 3. září 1939, boje v plném rozsahu a hrůze začaly až 10. května 1940 hitlerovským útokem na Francii, Belgii, Holandsko a Lucembursko.

Československý pluk byl 5. června dislokován do přífrontového pásma k Montigny, asi 200 km jihovýchodně od Paříže a o pět dnů později odeslán do Marnu. I když se čs. pěšáci 11. června zúčastnili bojů na Marně a Seině, na nevalné bojeschopnosti Francouzů nemohli mnoho měnit. Francouzská armáda jako celek nebyla schopna zastavit drtivý německý nápor.

Nastal všeobecný ústup. Nejhorší bylo, že všechny hlavní i vedlejší komunikace byly doslova ucpány tisíci zoufalých civilistů, kteří v automobilech i pěšky, s koňmi, na jízdních kolech, s ručními vozíky i s dětskými kočárky, bezhlavě prchali do bezpečí. Přitom je nic nechránilo před kulomety a bombami útočících německých

letadel. Čs. 2. pěší pluk, bojující v rámci francouzské 239. lehké pěší divize, se stahoval od Gienu, jižně od Paříže, a bránil Loiru. 19. června se francouzská armáda totálně zhroutila. Zanechávala za sebou jen nepojízdnou techniku, vyhořelé budovy, a v příkopech své mrtvé a odhozené zbraně. A 22. června 1940 došlo k potupnému podepsání francouzsko-německého příměří. Ne všichni z povolaných 13 614 Čechů a Slováků se smířili s kapitulací. Na 5 000 z nich, na rozdíl od mnohých mobilizovaných čs. krajanů-starousedlíků, chtělo pokračovat v boji, a byli mezi nimi i bratři Vondrákovi, se znovu soustředilo v Agde. Přemístili se pak k evakuaci do Lvího zálivu, do přístavu Séte, kde nastoupili do podpalubí egyptské nákladní lodě Rod El Farag (27. 6.). Vypluli pak na Středomořní moře, aby od Gibraltaru, tentokrát už v dlouhém evakuačním konvoji, nabrali směr k britským ostrovům.

Battledress

V první polovině července, po vylodění v liverpoolském přístavu, byla čs. vojenská skupina ubytována ve vojenském stanovém táboře v hrabství Cheshire-Cholmondeley u Chesteru. Brzy dostala britskou výzbroj a výstroj. Po ustavení 1. čs. smíšené brigády se v říjnu čs. druhý prapor přestěhoval do zámku Walton Hall poblíž Stratfordu, Shakespearova rodiště.

Zatímco probíhaly neustálé ničivé nálety německých letadel na britská města, československé orgány v Albionu realizovaly pro své pozemní vojsko kurzy útočného boje a kurzy výsadkového výcviku pro nasazení v týlu nepřítel.

Václav Vondrák patřil mezi první dobrovolníky. Jenže měl fatální smůlu! Při třetím nácviku seskoku z letounu padákem si zlomil pravou nohu. Další uplatnění jako parašutisty určeného pro vysazení v protek-

torátu proto již nepřicházelo v úvahu. Po vyléčení ve vojenské nemocnici v Manchesteru se Václav přihlásil k čs. obrněné brigádě, která na jihoanglickém pobřeží prováděla intenzivní výcvik na tankový útvar.

Ve válce mezitím nastal obrat. Začal porážkou německo-italských vojsk u El-Alamejnu, vyloděním Američanů a Britů v Alžírsku a Maroku a zejména rozdrčením 6. Paulusovy armády u Stalingradu. A také leteckými údery postupně přecházejícími na kobercové bombardování nejcitlivějších lokalit Německa.

Mladší z bratří Vondrákových – Jaroslav se při plnění svých vojenských povinností stačil v roce 1942 ještě oženit s Angličankou Peggy a mít s ní dceru Carolu.

A Václav? Ve vojenském útvaru přeorganizovaném v září 1943 na čs. obrněnou brigádu, stal se v hodnosti rotného velitelem tanku. V květnu 1944, jen několik týdnů před invazí Spojenců do francouzské Normandie, byla brigáda k dokončení výcviku převelena k Edinburgu v jihovýchodním Skotsku.

Dunkerque

Britské velení od počátku neuvažovalo o zařazení čs. samostatné obrněné brigády přímo do invaze. To byla akce prestižní, především anglo-americká. I když se někdy tvrdí, že jedním z důvodů naší neúčasti byl fakt, že 4350 Čechoslováků by po případných větších bojových ztrátách už nemělo odkud doplňovat svůj početní stav.

Nejvyšší britská vojenská místa čs. samostatnou obrněnou brigádu po pozdějším vylodění v Normandii poblíž Falaise nasa-

dila v prvním týdnu října 1944 k obléhání severofrancouzského přístavu Dunkerque. Tak naši vojáci začali pasivním bojem takřkajíc „držet v šachu“ kolem 15 000 německých vojáků, kteří pod velením neústupného viceadmirála Frisiuse měli k dispozici nejen 120 děl, ale i přiměřenou soustavu opevněných opěrných bodů – důmyslných betonových pevnůstek, krytů a dlouhých linií minových zátarasů. Kromě toho nacisté ke své obraně využili všech vodních kanálů a propustí a doširoka zaplavili celé předpolí Dunkerque.

V den čs. státního svátku – 28. října 1944 se naši vojáci pokusili o útok. Pod tankem, jemuž velel Václav Vondrák, však vybuchla mina a poškodila rychlostní skříň.

Při opakované velké bojové akci v listopadu 1944 se rozpoutalo úplné peklo! Tank Václava Vondráka se opět otrásl mohutnou a

ještě silnější explozí. Člámkové pásy byly rozervány a pojízdná kola zůstala odtržena od podvozku. Václav vylezl z nepojízdného obrněnce. Avšak již po několika krocích jej střepina právě vybuchlého granátu zranila na pravém stehně a vzápětí jiná do holení kostí pod levým kolenem. Následovala další exploze a další střepina, tentokrát přímo do levého boku. Silně krvácejícího Václava spolubojovníci odnesli na nejbližší praporeň ošetřovnu a po základní první pomoci přemístili na brigádní ošetřovnu. Tam jej, celého v obvazech, navštívil starostlivý a obětavý bratr Jaroslav.

Cena vítězství

Vánoce 1944 Václav Vondrák proležel v kanadské vojenské nemocnici v Saint Paul. Poraněná osádka jeho zasaženého

pancéře se vrátila zpět k útvaru a tak zcela ještě nedoléčený bojovník požádal v době mezi svátky o předčasné propuštění. Velení mu přidělilo nový tank typu Cromwell, vyzbrojený kanónem ráže 88 mm.

Českoslovenští vojáci během sedmi-měsíčního obléhání Dunkerque zmařili všechny nacistické pokusy o výpad a naopak – za celou tu dobu na 900 Němců zajali, přes 500 navždy vyřadili a 1600 zranili. Ovšem za cenu vlastních téměř 170 mrtvých a 460 raněných.

9. května 1945 viceadmirál Frisius kapituloval. Brigáda mezitím vzrostla na 6500 mužů. Sen všech příslušníků čs. obrněné brigády, pro který vlastně odešli za hranice, se však splnil jen zčásti! Nebylo jim dovoleno přesunout se ještě před koncem války až na půdu vlastní země a tam bojovat proti nepříteli. Především pomocí Pražskému povstání.

Domov, sladký domov

18. května 1945 o půlnoci rotmistr Václav Vondrák přijel se svým tankem do Klatov. A s náním na silném pancíři challengeru: Home sweet Home projížděl při slavnostní přehlídce tanků, automobilů a motocyklů dne 30. května hlavními tepnami rozjásané

Prahy. Měl úsměv na tváři, ale již věděl, že v roce 1942, po atentátu na Heydricha, Gestapo zatkl nejen sestru a nejstaršího bratra, ale i matku, která se po válce vrátila z vězení s padesátiprocentní invaliditou.

Bratr Jaroslav se v roce 1946 vrátil natrvalo ke své manželce a dcerce do Velké Británie a živil se tam jako vcelku úspěšný opravář zemědělských strojů.

Naproti tomu Václav v nastalém míru setrval v čs. armádě a jako náčelník v archivu prvního a druhého odboje ve Vojenském historickém ústavu na vrchu Žižkově působil až do roku 1953. Protože komunistický režim nepřál vojákům ze západních bojišť, časem byl „upozaděn“ na finanční oddělení okruhu a po roce z armády vyhozen vůbec. Až do důchodu v roce 1969 pracoval jako bezpečnostní technik u Severočeských energetických závodů.

V roce 1984 se (podruhé) oženil s Antoníí rozenou Bílkovou, žil s ní na Žižkově a zemřel 11. 11. 2009 v nedožitých 97 letech.

Miroslav Čvančara,
Český dialog 11-12/2006

Žižkovské pokroutky

*Ó bodrý lide na Žižkově,
jenž světovou dnes pověst máš,
já přicházím zas k tobě nově –
nu, zdali pak mě ještě znáš?*

*Já nejsem žádné dítě cizí,
já Žižkovan jsem pravý, ryzí,
jed na to každý může vzít,
neb ať se jde radš utopit!*

Léta 1896-1900

Toto období bylo pro rozvoj Žižkova velmi významné, o čemž svědčí množství informací v tisku denním i časopiseckém, včetně toho humoristického. Žižkovu byl po sedmnáctiletém čekání udělen městský znak, stal se sídlem c. k. okresního hejtmán-

ství a c. k. okresní školní rady, byla zřízena a vybudována reálka, postaven kostel sv. Prokopa, rozšířeno elektrické osvětlení ulic (i když ho kritizoval tehdy známý popěvek: „Ta žižkovská elektrika / ve dne svítí, v noci bliká“), rozšířila se i veřejná dopravní síť, včetně náhrady koňské dráhy tramvajemi

elektrickými, byla postavena sokolovna, dokončeny městské sady na vrchu Žižkově a otevřena nová budova c. k. okresního soudu. Žižkov se prostě stal městem, které v Království českém nebylo možné vynechat. A tento vývoj se odrazil v mnoha dalších skutečnostech.

Humoristické a satirické pohledy na Žižkov, které najdeme v tiskovinách, které nevycházely na Žižkově, jsou mj. svědectvím toho, jak se Žižkov po třiceti letech svého rozvoje dostal do všeobecného českého povědomí.

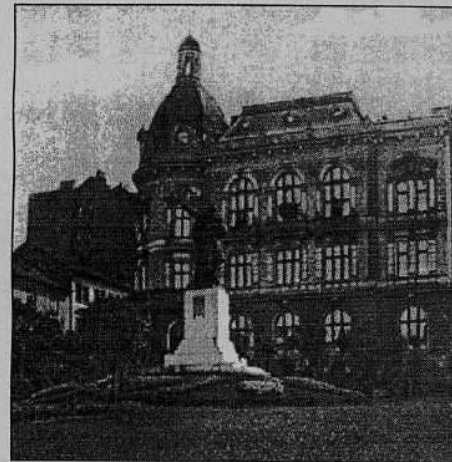
Žižkovský knihkupec Josef Jirman z Husovy třídy 48 vydal v únoru 1900 další Úplný schematicismus města Žižkova, který sestavil K. Korbelář. Spisek stál pouhých 20 haléřů. Samozřejmě i tato skutečnost byla parodována ve VSPP (č. 2, 1900) v satirické rubrice Kázáníčko z Mrkvantice: „Stěnička a hokynář vydají prý schematicismus všech ženských i s fotografiemi, jež ve svém albu chovají Edáček Čápkovic, Rousňák, atd.“ (Rousňák byla přezdívka radního Rouse.)

V listopadu 1899 byl rozpuštěn žižkovský spolek Žižkovan. Ve spolkových místnostech v hostinci U maršálka Radeckého v Karlově tř. čp. 303 zabavili při policejní prohlídce anarchistické spisy, knihovnu a další předměty.

Průmyslový potenciál Žižkova se poněkud zmenšil požárem továrny Klimeš a Schustler, která v čp. 9 vyráběla smůlu, mazadla apod. Škoda se odhadovala na 30 tisíc zl., pojistka zněla však jen na 25 tisíc zl. Průmyslovou rovnováhu na Žižkově poněkud vyrovnalo otevření C. k. dvorního uměleckého ústavu fotochemického firmy Husník a Hausler v rozsáhlé nové budově v Husinecké čp. 950. Na světové výstavě v Paříži získal tento závod v roce 1900 zlatou medaili

za vystavené jednobarevné a třibarevné reprodukcce.

Dne 15. listopadu 1899 rozbourali dělníci poslední zeď z bývalé restaurace Na Komotovce v Karlově třídě, což bývalo oblíbené výletní místo Pražanů. Pozemek, který kdysi stál 40 tisíc zl., měl v tomto roce už hodnotu desetinásobnou. Na žižkovských pozemcích tedy spekulanti výborně vydělávali. V lednu 1900 se sama zřítily 3 m vysoká dlouhá zeď oddělující domy čp. 395

a 448; sice se to obešlo bez zranění osob, ale na majitele domu bylo podáno trestní oznámení.

V lednu 1900 vyvolalo mrazivé počasí všeobecný nedostatek uhlí (podporovaný hornickými stávkami) a na Žižkově proto změnilo noční osvětlování ulic obloukovými svítílnami na energeticky méně náročné světlo žárovkové. Jiným následkem uhelné krize bylo rozkradení vozu uhlí na Žižkově v době, kdy kočův popíjel ve výčepu. Počasí způsobilo i to, že sněh z ulic se odklízel jen pomalu. VSPP (č. 3, 1900) pak zaútočilo takto: „V Žižkově prý nebudou škvařit ty hromady černého sněhu, nýbrž pp. Radové prý budou chodit na ně dýchat.“

V roce 1900 se také zlepšilo dopravní spojení Žižkova s Prahou, protože začala jezdit elektrická tramvaj na Malou Stranu. Zkvalitňovaly se také služby pošty: už dvacet žižkovských listonošů doručovalo zásilky čtyřikrát denně do 19. hodiny a peněžní poukázky nosili čtyři listonoši. Žižkovským občanům se v roce 1900 nelíbilo, že nový městský sad na vrchu Žižkově mohli navštěvovat jen za vstupné 20 haléřů (děti polovic). Konaly se tam ovšem i dobročinné pouti, např. 1. červenec 1900 svatoprokopská pouť pořádaná ve prospěch kuchyně školní mládeže.

Také časopisů vydávaných na Žižkově přibývalo. Tak třeba 21 let starý truhlářský pomocník začal vydávat časopis Volné idee – Freie Ideen, který měl bojovat proti antisemitismu a proto se za abonenty přihlásili hlavně židovští obchodníci. Vyšla však jen čtyři čísla, jejich texty byly zpolovice konfiskovány a vydavatelé se nakonec ocitli před soudem: neměli totiž povolení získávat předplatitele a navíc falšovali úřední listinu.

Přesnost údajů v tisku nebyla v té době moc velká: PIK uváděl milenkou zavražděnou v říjnu 1899 v čp. 956 zprvu jako Piroffovou, v následujícím čísle jako Pešontovou a ve zprávě o pohřbu jako Bischoffovou. Ukazuje to, že rukopis pánů reportérů zřejmě nebyl moc čitelný, přinejmenším pro sazeče a informačním zdrojem bylo často ústní podání sousedů. Nemusím snad zdůrazňovat, že tuto slečnu zavraždil milenec, který pak úspěšně obrátil zbraň proti sobě, a že jejich lásce rodiče nepřáli.

Podívejme se teď na obraz období

před koncem 19. století, který skýtá nejvýznamnější žižkovské periodikum Volné slovo pražských předměstí (VSPP), redigované po léta útočným, a proto často napadaným Václavem Chvátalem. V roce 1896 mělo VSPP (z počátku s podtitulem Hlasy z předměstí) vycházet 10., 20. a 30. každého měsíce, vyšlo však celkem jen devatenáct čísel, první 11. ledna a devatenácté 19. prosince. V prvním čísle se redaktor chválí za to, že nastupuje už 10. rok činnosti u žižkovských časopisů. Satirické útoky byly v tomto ročníku hlavně v rubrice Feuilleton. Veršovánky pod titulem Žižkovské pokroutky byly podepisovány pseudonymem a jejich rytmus i rýmy občas silně kulhaly. Uvedme si několik z nich. Ta první, v č. 1, je jakýmsi programem do budoucna:

Žižkovské pokroutky.

Motto: „Žertem a do opravdy.“

*Rok nový skočil s nebes oken,
rok starý musil do pense,
a zima čouhá z něžných coken,
jak duch ze čtvrté dimense.
Brrr, nevládná je letos zima
hned prší, hned je zase mráz –
co asi v klíně jejím dřímá,
zda radost nebo smůla as?*

*Dej rozum hloupým
chudým prachy
a raděj skutky než houf slov,
nepouštěj hrůzu,
strachy – tlachy
a pamatuj zvlášť
na Žižkov!*

Zdeněk Šesták:

Jak se stal Žižkov velkým městem

Žižkovské listy, čtvrtletník Klubu přátel Žižkova. ČÍSLO 45.

Sestavila Jiřina Polanecká. Redakčně upravila Ivana Jenišťová.

Grafická úprava a tisk Denisa Halašová. Pro vlastní potřebu vydal v dubnu 2010 KPŽ, Blahoslavova 2, 130 00 Praha 3, tel. 242 449 859.

www.zizkov-praha3.info